När politiker, myndigheter och spelbolag diskuterar den svenska spelmarknaden dyker ett särskilt ord ofta upp: **kanalisering**. Det kan låta som en teknisk omskrivning av marknadsandel, men begreppen beskriver inte riktigt samma sak. Skillnaden spelar roll. En marknadsandel visar hur stor del av en definierad marknad som går till en viss aktör eller grupp. Kanaliseringsgraden försöker i stället visa hur stor del av https://www.fokus.se/natives/norsk-spelpolitik-vid-ett-vagskal-kan-monopolet-ersattas-av-en-licensmodell/ spelandet som sker hos bolag med svensk licens.

Det är mer än en språkfråga. Valet av mått påverkar hur vi bedömer licenssystemet, statlig tillsyn och konsumentskydd. Om licensierade bolag står för en stor del av den svenska spelomsättningen kan det tyda på att systemet fångar in spelandet. Men siffran säger inte automatiskt hur många personer som spelar, hur ofta de spelar eller om de spelar ansvarsfullt.

Här reder vi ut vad *kanalisering* betyder, varför ordet används i stället för *marknadsandel* och vilka mätproblem som gör att procentsatser behöver läsas med eftertanke. Vi tittar också på skillnaden mellan monopol och licensmodell, på myndigheternas kontroll och på hur exempelvis Spelinspektionens kanaliseringsmätning, Fokus och Kongebonus kan bidra med olika perspektiv.

Vad betyder kanalisering?

Here's what kills me: med kanalisering menar man i regel hur stor andel av spelandet från svenska konsumenter som sker hos aktörer med svensk spellicens, jämfört med aktörer utan sådan licens. Måttet används för att bedöma om den reglerade marknaden lyckas erbjuda ett tillräckligt attraktivt och fungerande alternativ till olicensierat spel.

En förenklad beräkning kan uttryckas så här:

Kanaliseringsgrad = spel hos licensierade aktörer ÷ uppskattat spel hos licensierade och olicensierade aktörer.

Formeln ser enkel ut. Det svåra är att uppskatta nämnaren: allt relevant spel från svenska spelare, även det som sker hos bolag utan svensk licens. Sådant spel syns inte nödvändigtvis i samma statistik som licensierat spel. Mätningen kan därför behöva bygga på undersökningar, modellantaganden eller andra indirekta uppgifter.

När någon säger att kanaliseringsgraden är 80 procent bör följdfrågan alltså vara: *80 procent av vad, under vilken period och enligt vilken metod?* En procentsats utan det sammanhanget riskerar att låta mer exakt än underlaget tillåter.

Varför inte bara säga marknadsandel?

”Marknadsandel” är ett välkänt begrepp, men kräver att man först definierar marknaden. Om man bara räknar bolag med svensk licens kan ett bolags marknadsandel beskriva dess andel av den licensierade omsättningen. Då säger måttet inget direkt om hur stor del av svenskarnas totala spelande som sker utanför licenssystemet.

Kanalisering sätter i stället frågan om licenssystemets räckvidd i centrum. Det gör ordet användbart i en politisk diskussion om reglering: når staten faktiskt de konsumenter och den verksamhet som systemet är avsett att omfatta?

Men terminologin kan också bli missvisande om man inte preciserar vad som mäts. Kanaliseringsgrad kan avse **omsättning**, men den ska inte utan vidare tolkas som andelen **spelare**. En person som spelar stora belopp kan väga tyngre i ett omsättningsmått än många personer som spelar lite. Det är två olika frågor:

- **Omsättning:** Hur mycket pengar omsätts hos licensierade respektive olicensierade aktörer?
- **Spelare:** Hur många personer använder licensierade respektive olicensierade aktörer?
- **Beteende:** Hur ofta spelar de, hur mycket förlorar de och vilka risker är förknippade med spelandet?

Det är därför viktigt att inte använda ”kanalisering”, ”omsättning licensierat spel” och ”antal spelare” som om de vore utbytbara. De beskriver olika delar av marknaden.

Monopol och licensmodell mäter olika saker

Från ensamrätt till flera licensierade aktörer

I en monopolmodell är utgångspunkten att staten eller en särskilt utsedd aktör har ensamrätt på hela eller delar av spelmarknaden. Då blir frågan om spelandet är ”kanaliserat” mindre central i den moderna betydelsen: modellen bygger på att spelandet ska ske inom en begränsad, kontrollerad struktur. I praktiken kan konsumenter ändå söka sig till aktörer utanför den strukturen, särskilt om de kan nås från landet.

Med en licensmodell får flera bolag tillstånd att erbjuda spel, under villkor som fastställs av staten. Sverige införde ett licenssystem 2019. Tanken är att privata och statliga aktörer ska kunna verka på marknaden, men att bolagen ska följa gemensamma regler om bland annat marknadsföring, spelansvar, rapportering och betalningar.

I den modellen blir kanalisering ett centralt mått: hur stor del av spelandet fångas upp av bolag som omfattas av de svenska reglerna? Det handlar inte bara om vem som säljer mest. Det handlar om huruvida reglerna får genomslag där konsumenterna faktiskt spelar.

Norsk Tipping som jämförelsepunkt

Norge är en användbar jämförelse, men inte en direkt kopia av Sverige. Norsk Tipping verkar inom en modell med statlig kontroll och en annan struktur för vilka aktörer som får erbjuda spel. När man jämför länder

behöver man därför väga in skillnader i lagstiftning, spelutbud, betalningslösningar och tillsyn – inte bara jämföra två procenttal.

Kongebonus bevakning av norsk spelmarknad kan vara ett exempel på en resurs som hjälper läsaren att följa hur den norska marknaden diskuteras och förändras. Den typen av bevakning kan ge sammanhang, men ersätter inte myndighetsstatistik eller en metodbeskrivning när man vill fastställa en kanaliseringsgrad.

Statlig kontroll och tillsyn: vad köper licensen?

En svensk licens innebär att ett bolag står under svensk reglering och tillsyn. Det ger myndigheterna verktyg att ställa krav, granska verksamhet och ingripa när regler inte följs. Licenssystemets värde kan därför inte bedömas enbart utifrån skatteintäkter eller bolagens omsättning. En central fråga är om staten har praktisk möjlighet att påverka hur spel erbjuds och hur konsumenter skyddas.

Spelinspektionen är den svenska tillsynsmyndigheten på området. Myndighetens kanaliseringsmätning, som uppmärksammades i en webbnyhet 2025, är relevant just därför att den kopplar ihop marknadsutvecklingen med frågan om hur mycket spel som sker inom licenssystemet. När man använder en sådan mätning bör man läsa både själva resultatet och myndighetens beskrivning av metod, avgränsningar och osäkerheter.

Det är också viktigt att skilja mellan två påståenden:

1. ”En stor andel av omsättningen sker hos licensierade bolag.”
2. ”Myndigheterna har effektiv kontroll över allt spel som svenska konsumenter använder.”

Det första kan vara en slutsats om ett visst omsättningsmått. Det andra är betydligt bredare och kräver mer underlag. En hög kanaliseringsgrad betyder inte att tillsynen saknar utmaningar, och en lägre grad säger inte i sig hur allvarliga problemen är.

Konsumentskydd och spelansvar

Det politiska skälet till att följa kanalisering är ofta kopplat till konsumentskydd. När spel sker hos licensierade bolag kan svenska regler om exempelvis spelansvar, information och tillsyn tillämpas på dessa aktörer. Om en del av spelandet sker utanför systemet kan konsumenten möta andra villkor och det kan bli svårare för svenska myndigheter att påverka bolagets agerande.

Men kanaliseringsgrad är inte ett mått på hur väl spelansvaret fungerar. Den säger inte direkt hur många som stänger av sig, hur snabbt bolag upptäcker riskfyllt spelande eller om en kund får relevant hjälp. För att bedöma konsumentskydd behöver man komplettera omsättningsmått med uppgifter om spelbeteende, skador, tillsynsärenden och hur skyddsåtgärder används.

Fokus kan i sin journalistiska bevakning bidra med ett bredare samhällsperspektiv på hur spelreglering diskuteras och vilka politiska avvägningar som görs. Men även i nyhetsrapportering bör det framgå om en uppgift handlar om marknadsandel, omsättning eller antal spelare. Samma procentsiffra kan annars få olika betydelse beroende på vad den faktiskt räknar.

Kanaliseringsgrad och mätproblem

En prisexempelssiffra är inte ett facit

Som historiskt riktmärke förekommer formuleringen **kanaliseringsgrad under 50 % före licenssystemet**. Den bör läsas som ett exempel på hur låg kanaliseringen kan beskrivas i diskussioner om tiden före den

svenska licensmodellen – inte som ett självklart, exakt värde för varje speltyp, mätperiod eller beräkningsmetod.

Just därför behöver siffran förses med årtal, källa och definition. Gäller den exempelvis en uppskattning av omsättning, ett urval av spelbolag eller en särskild del av marknaden? Om svaret saknas bör siffran behandlas försiktigt. Att återge ”under 50 procent” utan metoduppgift kan skapa en falsk känsla av precision.

Varför resultat kan skilja sig

Flera problem påverkar beräkningarna:

- **Oklart underlag:** Olicensierad omsättning är svårare att observera direkt än licensierad omsättning.
- **Olika avgränsningar:** Mätningar kan omfatta olika speltyper, aktörer och tidsperioder.
- **Omsättning eller förluster:** Bruttoinsatser och nettoomsättning efter utbetalda vinster är inte samma mått.
- **Spelare eller pengar:** En andel av omsättningen motsvarar inte samma andel av personerna som spelar.
- **Förändrade marknader:** Nya betalningssätt, varumärken och erbjudanden kan ändra hur lätt spel kan identifieras och uppskattas.

För jämförelser mellan år bör man därför kontrollera att definitionen är densamma. En förändring från exempelvis 80 till 85 procent är inte nödvändigtvis ett verkligt skifte i spelarnas beteende om metoden samtidigt har ändrats.

Så läser du siffrorna kritiskt

När en rapport, webbnyhet eller debattartikel anger en kanaliseringsgrad kan följande frågor hjälpa till att sätta procentsatsen i sitt sammanhang:

1. **Vilket år eller vilken period gäller siffran?**

2. **Mäter den omsättning, nettoomsättning, insatser eller antal spelare?**
3. **Hur uppskattas spel hos bolag utan svensk licens?**
4. **Vilka spel och aktörer ingår – och vilka faller utanför?**
5. **Går resultatet att jämföra med tidigare mätningar enligt samma metod?**

Begrepp Vad det främst beskriver Vad det inte automatiskt visar Marknadsandel En aktörs eller grupps andel av en definierad marknad Hur mycket spel som sker utanför licenssystemet, om marknaden bara omfattar licensierade bolag Kanaliseringsgrad Andelen spel som uppskattas ske hos licensierade aktörer Andelen personer som spelar ansvarsfullt eller omfattningen av spelproblem Omsättning licensierat spel Spelrelaterade intäkter eller insatser enligt måttets definition Antalet spelare eller den totala olicensierade omsättningen

Slutsats: ett viktigt begrepp, men inget universalvärde

Man pratar om kanalisering i stället för marknadsandel eftersom frågan gäller mer än hur stora bolagen är i förhållande till varandra. Kanaliseringsbegreppet försöker fånga hur stor del av svenskarnas spelande som omfattas av den svenska licensmodellen. Det är centralt i diskussionen om monopol kontra licenssystem, statlig kontroll och konsumentskydd.

Samtidigt är kanaliseringsgrad ett uppskattat mått, inte ett direkt facit över varje spelares val. Det kan handla om omsättning snarare än personer, och resultatet påverkas av hur den olicensierade delen beräknas. Därför bör procentsatser alltid presenteras med årtal, metod och tydlig uppgift om vad som mäts.

Den korta versionen är: **marknadsandel beskriver fördelningen inom en definierad marknad; kanalisering beskriver hur mycket spel som leds in i licenssystemet.** Båda begreppen kan vara användbara. Men när konsumentskydd och reglering står på spel är det avgörande att inte låta en procentsats svara på en fråga som den aldrig var utformad för att besvara.